

ЛАЗЕРНА ВАПОРИЗАЦІЯ МІЖХРЕБЦЕВИХ ДИСКІВ ПРИ СТАБІЛЬНИХ ФОРМАХ ОСТЕОХОНДРОЗУ

Шимон В.М., Стойка В.В., Шимон М.В., Пушкаш І.І.

Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

Тактика лікування стабільних форм остеохондрозу поперекового відділу хребта в даний час є загальновідомою, але потребує деяких обговорень. Відомо, що в багатьох випадках добрий ефект можна отримати від консервативної терапії, але що робити, коли вона виявляється неефективною. Відкрите хірургічне втручання має як суттєві переваги, так і недоліки. Серед них велика травматичність для хворого, тривала втрата працездатності, тривалий післяопераційний больовий синдром, розвиток післяопераційної нестабільності у оперованому сегменті, розвиток післяопераційного фіброзу і рубцево-спайкових процесів, значний відсоток септичних ускладнень. В наш час широкого розповсюдження набули малоінвазивні методи лікування. Одним з них є лазерна вапоризація міжхребцевого диску. Суттю цього методу є випарювання (вапоризація) невеликого об'єму пульпозного ядра, що є достатнім для зникнення або зменшення симптомів у ранньому післяопераційному періоді та фібротизації диску з втягуванням протрузії або кили у більш пізньому післяопераційному періоді. Вперше її виконали у 1986 році в клініці університету м. Грац в Австрії P. Asher та D. Choy. На тепер уточнені покази та техніка виконання даної маніпуляції. Постає питання у виборі довжини хвилі лазерного випромінювання. Оскільки пульпозне ядро складається на 70,85% з води, то необхідна довжина хвилі, яка найбільше поглинається у воді. Більше поглинання означає меншу енергію, необхідну для вапоризації, а менша енергія означає менше пошкодження навколишніх тканин. Оптимальним є також забезпечення стимуляції регенераторних процесів тканини пульпозного ядра, що також буде сприяти позитивному післяопераційному результату.

Мета дослідження. Обґрунтування тактики лікування протрузій та несеквестрованих кил міжхребцевих дисків поперекового відділу хребта.

Матеріали і методи. В клініці кафедри загальної хірургії УжНУ за 2005-2015 роки було проліковано 1024 пацієнти зі стабільними формами остеохондрозу поперекового відділу хребта. Всі хворі були працездатного віку. Серед них було 573 жінок (56,0%), 451 чоловіків (44,0%). Корінцева симптоматика була наявна в 671 хворих (чоловіки – 391, жінки – 280). У 584 хворих (жінок – 312, чоловіків – 272) був

наявний виражений міотонічний та больовий синдром. За віком хворі були розподілені в наступні групи: від 20 до 30 років – 165 пацієнтів (16,1%), від 30 до 40 років – 289 пацієнти (28,2%), від 40 до 50 років – 431 пацієнт (42,1%), 50 років і старше – 139 пацієнти (13,6%). Давність захворювання була наступна: до 1 місяця – 89 хворих (8,7%), 1-3 місяці – 113 хворих (11,0%), 3-6 місяців – 139 хворих (13,6%), 6-12 місяців – 293 хворий (28,6%), більше 1 року 390 (38,1%). Консервативне лікування отримало 531 хворих. Консервативна терапія включала нестероїдні протизапальні препарати (НПЗП), дегідратацію, периферичні міорелаксанти, фізіопроцедури, венотоніки, витяжіння, епідуральні блокади. 493 хворих було прооперовано, з них 217 хворих (44,0%) методом черезшкірної лазерної вапоризації міжхребцевого диску. Для уточнення розмірів та локалізації всім хворим виконували КТ або МРТ. Показом до черезшкірної лазерної вапоризації була неефективність консервативної терапії протягом 6 тижнів та наявність протрузії або несеквестрованої кили міжхребцевого диску до 6-8 мм з або без неврологічної симптоматики. Хворі були поділені на три групи: 1 – хворі, яким проводилось консервативне лікування (531); 2 – хворі, яким проводилось відкрите оперативне втручання (276); 3 – хворі, яким проводилась черезшкірна лазерна вапоризація міжхребцевого диску (217).

Больовий синдром оцінювали за візуальною аналоговою шкалою (ВАШ), причому окремо оцінювали біль в поперековому відділі хребта та в нижніх кінцівках. Біль в спині у хворих II групи (оперативне лікування) ми не оцінювали до 1 місяця, оскільки хворі не могли адекватно оцінити біль через болючість післяопераційної рани. Для оцінки результатів лікування використовували модифікований критерій Masnad, де: відмінно – повна відсутність болю та симптомів, рухи без обмежень, повернення до роботи і активності; добре – загалом хворий задоволений, зменшення болю, повернення до роботи та звичайної щоденної активності, інколи прийом анальгетиків (парацетамол, моваліс); задовільно – функціональна активність незначно покращена, працездатність не відновлена; погано – без покращення, наявні корінцеві симптоми, необхідне повторне оперативне втручання; найгірше – клінічні симптоми стали гіршими ніж до лікування. Для оцінки регресу неврологічної симптоматики використовували модифіковану шкалу Nurick, де: I – неврологічні симптоми зникли; II – покращення стану; III – без змін; IV – погіршення неврологічного статусу, V – повне порушення неврологічних функцій нижче оперованого рівня. Також проводили

опитування хворих згідно Oswestry low back pain questionnaire та Japanese Orthopedic Association.

Результати та їх обговорення. Максимальний термін спостереження за хворими склав 10 років – 17 хворих (8 з I групи та 9 з II групи); 6-10 років – 83 хворих (39 з I групи, 4 з II групи та 1 хвора з III групи); 3-6 років – 144 хворих (62 з I групи та 82 з II групи); до 1-3 роки – 332 хворих (I група – 157 хворих, II група – 132 хворих, III група 43 хворих); до 1-го року – 444 хворих (I група – 258 хворих, II група – 10 хворих, III група 174 хворих). Відмінний та добрий результат серед всіх хворих першої групи, що спостерігались нами протягом першого року склав 68%. Хворі регулярно проходили повторні курси лікування і серед тих хворих першої групи, яких ми мали змогу спостерігати протягом 6 років, відсоток відмінних та добрих результатів склав 63 %. 38 хворих з цієї групи були прооперовані через відсутність ефекту від консервативного лікування в різні терміни від початку терапії. Серед хворих другої групи кількість відмінних та добрих результатів склала протягом першого року 74%. Більшість хворих повернулись на свою попередню роботу. 34 хворих були вимушені змінити роботу. Повторно прооперовано 19 хворих: 16 хворих на інших рівнях та 3 хворих на рівні попереднього оперативного втручання. Серед хворих, яких ми спостерігали через 6 років кількість відмінних та добрих результатів складала 70,5%. Серед хворих III групи протягом 1 року успішні результати відмічено в 77,1%. В 14 хворих покращення не відмічалось. Один був прооперований відкритим методом. На операції було виявлено не діагностовану під час МРТ секвестровану килу диску. За багатьма хворими ми не змогли простежити з різних причин, дехто змінював адресу, деякі хворі продовжували лікування за місцем проживання, велика частка хворих була заробітчанами і виїхали за кордон, а дехто просто не приходив на контрольні огляди.

Висновки.

1. Черезшкірна лазерна вапоризація міжхребцевих дисків є альтернативою відкритому хірургічному втручанню.
2. Необхідно дотримуватись чітких показів та протипоказів до виконання даного втручання.
3. Актуальним є вивчення віддалених результатів (більше 1 року) після проведення черезшкірної лазерної вапоризації міжхребцевих дисків.